

Pentti Arajärvi

Miten rahoittaa eläkeaikainen toimeentulo

Aktuaaritoiminnan kehittämissäatiö

19.11.2008

Sosiaaliturvan tavoitteet

- yhteiskunnan menestys ja sen jäsenten hyvinvointi
- väestön toimeentulon varmistaminen
- väestön toimintakyvyn ja terveyden ylläpitäminen ja edistäminen
- absoluuttisen ja suhteellisen köyhyyden torjuminen
- tarpeellisten palvelujen saatavuus
- tulonjaon tasoittaminen
- (täys)työllisyyden ylläpitäminen
- asunto-olojen järjestäminen

19 § Oikeus sosiaaliturvaan

Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus **välttämättömään toimeentuloon** ja huolenpitoon.

Lailla taataan **jokaiselle** oikeus **perustoimeentulon turvaan** työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella.

Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, **jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut** ja edistettävä **väestön** terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava **perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien** mahdollisuuksia turvata **lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu**.

Julkisen vallan tehtävänä on edistää **jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä**.

EU:n perusoikeuskirja

34 artikla

Sosiaaliturva ja toimeentuloturva

1. Unioni tunnustaa oikeuden sosiaaliturvaetuuksiin ja sosiaalipalveluihin, joilla taataan suoja muun muassa raskauden ja synnytyksen aikana ja sairauden, työtapaturman, hoidon tarpeen ja vanhuuden varalta sekä työpaikan menetyksen yhteydessä unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti, ja se kunnioittaa tätä oikeutta.

EU:n perusoikeuskirja artikla 34 jatkuu

2. Jokaisella unionissa laillisesti asuvalla ja siellä laillisesti liikkuvalla on oikeus sosiaaliturva-etuuksiin ja sosiaalisiin etuihin unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti.

3. Yhteiskunnallisen syrjäytymisen ja köyhyyden torjumiseksi unioni tunnustaa oikeuden toimeentuloturvaan ja asumisen tukeen tarkoituksena turvata ihmisarvoinen elämä jokaiselle, jolla ei ole riittävästi varoja, unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti, ja se kunnioittaa tätä oikeutta.

12 artikla. Oikeus sosiaaliturvaan.

Varmistaakseen, että oikeutta sosiaaliturvaan voidaan käyttää tehokkaalla tavalla, sopimuspuolet sitoutuvat:

1. luomaan sosiaaliturvajärjestelmän ja pitämään sitä yllä,
2. pitämään sosiaaliturvajärjestelmänsä tyydyttävällä tasolla, vähintään Euroopan sosiaaliturvakoodin ratifioimisen edellyttämällä tasolla,
3. pyrkimään asteittain nostamaan sosiaaliturvajärjestelmänsä tasoa,

ESP 12 artikla jatkuu

4. ryhtymään toimenpiteisiin tekemällä sopivia kahdenvälisiä ja monenvälisiä sopimuksia tai muilla keinoin ja tällaisten sopimusten ehtojen mukaisesti varmistaakseen:

- a) muiden sopimuspuolten kansalaisten tasavertaisen kohtelun sopimuspuolen omien kansalaisten kanssa sosiaaliturvaoikeuksien osalta, mukaan luettuna sosiaaliturvalainsäädäntöön perustuvien etuuksien säilyminen, riippumatta vakuutettujen henkilöiden liikkumisesta sopimuspuolten alueiden välillä,
- b) sosiaaliturvaoikeuksien myöntämisen, säilyttämisen ja jatkamisen esimerkiksi laskemalla yhteen kunkin sopimuspuolen lainsäädännön mukaisesti täytetyt vakuutus- tai työskenntelykaudet.

Perusoikeuksien oikeusvaikutukset

- kunnioittamisvelvollisuus
- suojaamisvelvollisuus
- toteuttamisvelvollisuus

- ohjelmallinen vaikutus
- tulkintavaikutus
- kompetenssivaikutus
- abrogaatiovaikutus
- oikeuden perustava vaikutus

PERUSOIKEUSSUOJAN VELVOITTAVUUS

- o **julkinen valta** (valtio, kunnat, Ahvenanmaan maakunta, ev.lut. kirkko, välillinen julkishallinto)
 - o subjektikäsitteenä
 - o toimintakäsitteenä (PL 2, 119, 124 §)
- o **yksityisten kesken** (horisontaalivaikutus, Drittwirkung)
 - o välitön (suoraan perusoikeuteen perustuva)
 - o välillinen
 - o esiintyy erityisesti kollisiotilanteissa
 - o heikomman suojan periaate

Perustoimeentulon turvan tason määrittelyn näkökohtia

- yhteiskunnan taloudelliset voimavarat otettava huomioon (pitkällä aikavälillä)
- turva voi olla tarveharkintaista
- turva voi koostua useammasta etuudesta
- turvaan voi sisältyä kannustavia elementtejä
- etuudet voivat olla verotettavia
- turva voi olla vastikkeellista

VASTIKKEELLISUUS

- o ei saa uhata ainakaan perusoikeuksien turvaamaa oikeutta saada etuutta tai palveluja
- o tulee olla yhteys siihen etuuteen tai palveluun, johon vastikkeellisuus on kytketty
- o ei saa johtaa etuuden tai palvelun menettämiseen viranomaisesta johtuvasta syystä
- o voidaan vaatia vain samanaikaisesti itse etuuden tai palvelun kanssa
- o ei saa muodostua etuuden tai palvelun rajoittamisen tai epäämisen keinoksi järjestelmää uhkaavalla tavalla (esim. PL 18 §)
- o soveltamisen kysymyksenä: yksilölle asetetun vastikevaatimuksen tulee olla kohtuullinen ja hänelle soveltuva

Indeksisidonnaisuuksista

- **Kansaneläke ja sen perusteet**
- **Rintamalisät**
- **Perhe-eläkkeet**
- **Eläkkeensaajien asumistuki**
- **Lapsen hoitotuki, vammaistuki ja eläkkeensaajien hoitotuki**
- **Lääkkeiden yms. vuotuinen omavastuuosuus**
- **Peruspäiväraha, työmarkkinatuki, koulutuspäiväraha ja kotoutumistuki**
- **Toimeentulotuki**
 - **Kansaneläkeindeksi (elinkustannusindeksi, 1956 = 100)**
- **Sotilasavustus**
 - **Täysi kansaneläke**

Indeksisidonnaisuuksista

Sairausvakuutuksen päivärahan perusteet

Nuorten kuntoutusraha

TyEL-indeksi

Lapsilisä

**Jos asetuksella, enintään
elinkustannusindeksin nousu 1.4.1962
lähtien**

Opintotuki ja sen perusteet

Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuki

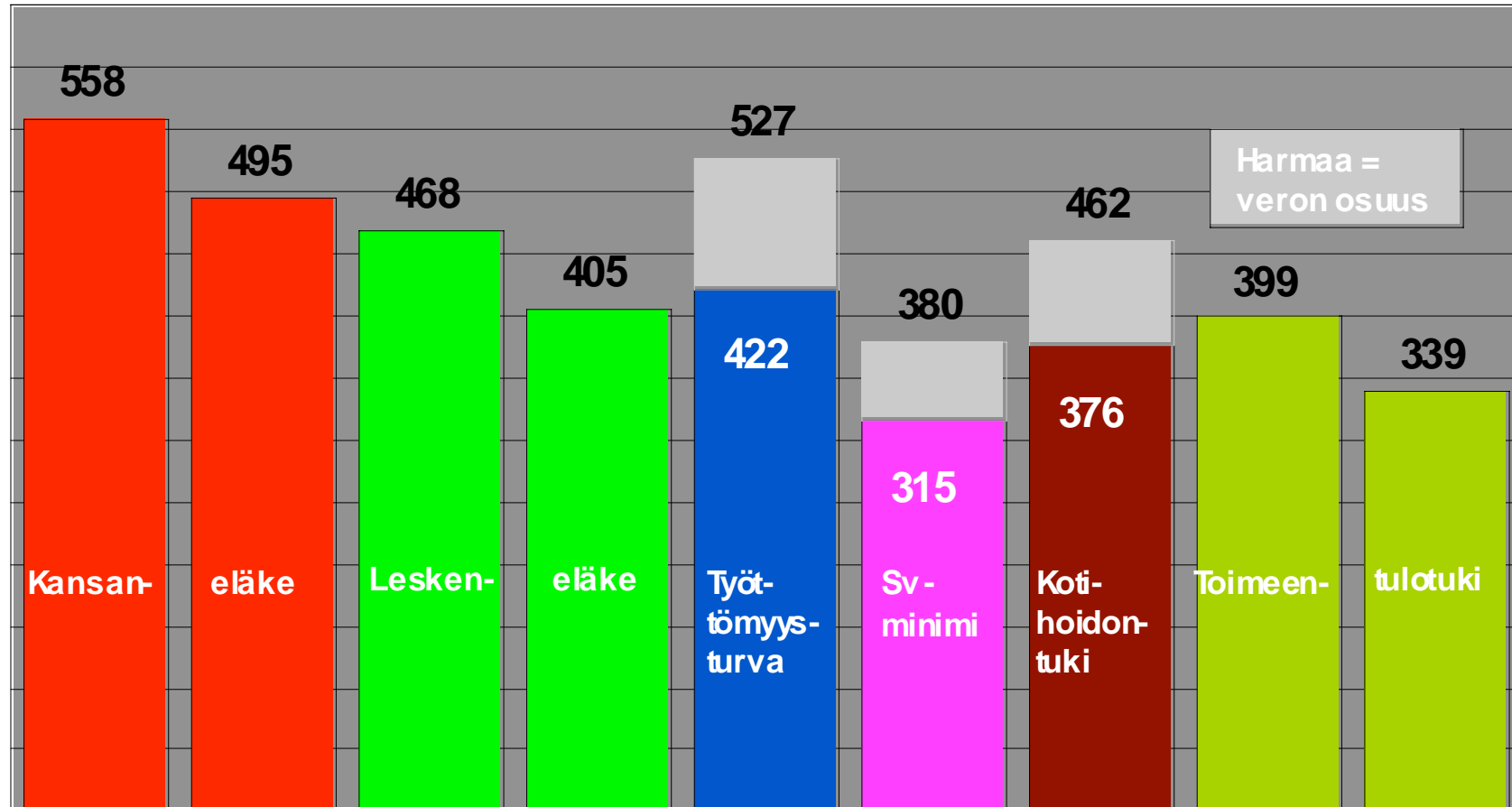
Yleinen asumistuki

Äitiysavustus (rahasuoritus)

Ei indekssidonnaisuutta

Eräät vähimmäisetuudet vuonna 2008

Mukana avio-/avoliiton vaikutus ja veron osuus



Eläkkeet: eläketulovähennysten vuoksi ei veroa. Toimeentulotuki: verovapaa. Työttömyysturva: työmarkkinatuki ja peruspäiväraha. Kotihoidontuki: hoitoraha ja täysi hoitolisä. Ei esim. lapsikorotuksia eikä asumistukia.

Opintoraha vuonna 2008

